

1) Deuteronomy – Chapter 17, verses 8-11 8 If a case is too baffling for you to decide, be it a controversy over blood, civil law, or leprosy —matters of dispute in your courts—you shall arise and go up to the place that the LORD your God will have chosen. 9 You shall come before the Levitical priests, or the magistrate in charge at the time; you shall seek and they will tell you the verdict in the case. 10 You shall carry out the verdict that is given to you from that place that the LORD chose, and guard to do all that they instruct you. 11 You shall act in accordance with the instructions given you and the ruling handed down to you; you must not deviate from the words that they tell you, either to the right or to the left.	1) דברים - פרק יז, פסוקים ח-יא (ח) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דְּבָרֵי רִיבֹת בְּשַׁעֲרֶיךָ וְקִמְתָּ וְעִלִּיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: (ט) וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְדָרַשְׁתָּ וְהִגִּידוּ לְךָ אֶת דְּבַר הַמִּשְׁפָּט: (י) וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר יֹרֹד: (יא) עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יֹרֹד וְעַל הַמִּשְׁפָּט אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לְךָ תַעֲשֶׂה לֹא תִסּוּר מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לְךָ יְמִין וּשְׂמָאל:
2) Midrash Tanaim – Deuteronomy 17:11 11 ... “In accordance with the instructions” – these are the “fences”, enactments and practices which they instruct the public in order to strengthen the religion and to perfect the world; “and the ruling handed down to you” – these are the laws which they derive from the 13 hermeneutical rules; “from the words that they tell you” – these are the oral traditions handed down from generation to generation (going back to Moses at Sinai)	2) מדרש תנאים – דברים פרק יז פסוק יא (יא).... “על פי התורה אשר יורוד” אלו גזירות ותקנות ומנהגות שיורו בהן לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם: “ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה” אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת משלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן: “לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך” זו הקבלה שיקבלו איש מפי איש
3) Maimonides (Mishneh Torah) – Laws of Rebels Chapter 1 1 - The Supreme Court in Jerusalem represents the essence of the Oral Torah. Its members are the pillars of instruction [legal decisions]; law and order emanate from them to all of Israel. Concerning them the Torah assures us, as it is written: "You shall act in accordance with the directions they give you" (Deuteronomy 17:11). This is a positive command. 2 - Whoever disregards any of their instructions transgresses a prohibition, as it is written: "Do not deviate" (Ibid)... Whether this is based upon what they have learned from tradition, referred to as the Oral Torah, or whether it is something derived from their own understanding by means of any of the hermeneutical rules whereby the Torah is interpreted... or whether it is something which they enacted as a “fence” to protect the biblical laws, according to the needs of the time – decrees, enactments and practices – regarding all three categories, we are biblically commanded to obey our sages.	3) רמב"ם הלכות ממרים פרק א הלכה א - בית דין הגדול שבירושלים הם עיקר תורה שבעל פה, והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל, ועליהן הבטיחה תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוד זו מצות עשה.... הלכה ב - כל מי שאינו עושה כהוראתן עובר בלא תעשה שנאמר לא תסור מכל הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל... אחד דברים שלמדו אותן מפי השמועה והם תורה שבעל פה, ואחד דברים שלמדום מפי דעתם באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא, ואחד דברים שעשאו סייג לתורה ולפי מה שהשעה צריכה והן הגזרות והתקנות והמנהגות, כל אחד ואחד מאלו השלשה דברים מצות עשה לשמוע להן, והעובר על כל אחד מהן עובר בלא תעשה, הרי הוא אומר על פי התורה אשר יורוד אלו התקנות והגזירות והמנהגות שיורו בהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם, ועל המשפט אשר יאמרו אלו דברים שילמדו אותן מן הדין באחת מן המדות שהתורה

3 - There has never been dissension [among the sages] with regard to laws handed down by tradition. Anything concerning which there has been dissension is certainly not a tradition dating back to Moses, our teacher. With regard to rules derived by rational inference - if there is consensus among all the members of the Supreme Court, then there is consensus; if, however, there is a divergence of opinion among the sages, we follow the majority and formulate the law according to the majority opinion. The same applies to the decrees, ordinances and customs: if [there is a divergence of opinion] ... they would debate the subject and follow the majority opinion, formulating the law according to the majority opinion.	נדרשת בהן, מכל הדבר אשר יגידו לך זו הקבלה שקבלו איש מפי איש. הלכה ג - דברי קבלה אין בהן מחלוקת לעולם וכל דבר שתמצא בו מחלוקת בידוע שאינו קבלה ממש רבינו, ודברים שלמדן מן הדין אם הסכימו עליהן בית דין הגדול כולן הרי הסכימו, ואם נחלקו בהן הולכין אחר הרוב ומוציאין הדין אחר הרבים, וכן הגזרות והתקנות והמנהגות אם ראו מקצתן שראוי לגזור גזירה או לתקן תקנה או שיניחו העם המנהג הזה, וראו מקצתן שאין ראוי לגזור גזרה זו ולא לתקן תקנה זו ולא להניח מנהג זה נושאים ונותנים אלו כנגד אלו והולכין אחר רובן ומוציאין הדבר אחר הרבים.

4) Babylonian Talmud – Tractate Berachot 19b Rav Kahana said: ...All rabbinic enactments are anchored in the prohibition of: “And you shall not deviate.” Ibid - Tractate Shabbat 23a We bless on the Chanuka candles: “Who sanctified us with His commandments and commanded us to light the Chanuka candle. Where did He command us? – Rav Ivya said: “Do not deviate”	4) תלמוד בבלי - מסכת ברכות (יט): אמר רב כהנא: .... כל מילי דרבנן אסמכינהו על לאו ד"לא תסור".... שם – מסכת שבת (כג.) מברכין על נר חנוכה אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה, והיכן צונו, אמר רב אויא: "לא תסור"

5) Midrash Aggada (Buber) -Deuteronomy 17 11 Right and left – Even if they say to you that right is left and left is right, do not deviate from their words.	5) מדרש אגדה (בובר) - דברים פרק יז [יא] ימין ושמאל - אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל, או שמאל שהוא ימין, אל תסור מדבריהם:

6) Sifrei – Deuteronomy, Shoftim 154 Right and left – Even if it appears in your eyes that right is left and left is right, listen to them.	6) ספרי דברים - פרשת שופטים פיסקא קנד ימין ושמאל - אפילו מראים [נראים - גירסת הגר"א] בעיניך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין שמע להם

7) Jerusalem Talmud – Tractate Horayot 1:1 I might think that if they tell you that right is left and left is right, that you should listen to them. Hence the text states: “Right and left” – [only] when they tell you that right is right and left is left.	7) תלמוד ירושלמי - מסכת הוריות [פ"א ה"א] יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע להם, ת"ל ימין ושמאל, כשיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל

8) Babylonian Talmud – Tractate Rosh HaShana 24b Mishna .... And there was another incident in which two witnesses came and said: We saw the new moon at its anticipated time; however, on the following night, it was not seen. Rabban Gamliel	8) תלמוד בבלי - מסכת ראש השנה (כד): משנה.....ועוד באו שנים ואמרו: ראינוהו בזמנו, ובליל

accepted their testimony; Rabbi Dosa ben Horkinas disagreed and said: They are false witnesses; how can witnesses testify that a woman gave birth and the next day her belly is between her teeth [she is obviously still pregnant]?! Rabbi Yehoshua said to him: I see the logic of your statement. Rabban Gamliel sent a message to him [Rabbi Yehoshua]: I decree that you must appear before me with your staff and with your money on the day on which Yom Kippur occurs according to your calculation; Rabbi Akiva went and found Rabbi Yehoshua distressed. Rabbi Akiva said to Rabbi Yehoshua: I can learn from a verse that everything that Rabban Gamliel did in sanctifying the month is done [it is valid]. As it is stated: "These are the appointed seasons of the Lord, sacred convocations, which you shall proclaim in their season" (Leviticus 23:4). This verse indicates that whether you have proclaimed them at their proper time or whether you have declared them not at their proper time, I have only these Festivals. Rabbi Yehoshua then came to Rabbi Dosa ben Horkinas, who said to him: If we come to debate and question the rulings of the court of Rabban Gamliel, we must debate and question the rulings of every court that has stood from the days of Moses until now. Sifra – Emor 9:10 (3) If they sanctified the new moon under duress or negligently or mistakenly- from where do we derive that it is sanctified [nevertheless]? Hence the text states: "That you shall proclaim them my festivals" (Leviticus 23:4) – ["You" – even mistaken]. If you proclaim them, they are my festivals; if not, they are not my festivals.	עיבורו לא נראה. וקיבלן רבן גמליאל. אמר רבי דוסא בן הורכניס: עדי שקר הן; היאך מעידים על האשה שילדה, ולמחר כריסה בין שיניה? אמר לו רבי יהושע: רואה אני את דבריך. שלח לו רבן גמליאל: גוזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכפורים שחל להיות בחשבונך. הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר. אמר לו: יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם - בין בזמנן בין שלא בזמנן, אין לי מועדות אלא אלו. בא לו אצל רבי דוסא בן הורכניס, אמר לו: אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל - צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו..... ספרא אמור פרשה ט פרק י (ג) קידשוהו אנוסים או שוגגין או מוטעים מנין שהוא מקודש תלמוד לומר אשר תקראו אותם מועדי, [אתם אפילו מוטעים אתם אפילו אנוסים] אם קריתם אתם מועדי ואם לאו אינן מועדיי.

9) Maimonides (ibid) When the Supreme Court was in existence, there was no religious dissension among the people of Israel. If doubt came to the mind of a Jew concerning any law, he consulted the court of his home town. If they knew, they told him; if not, he was joined by that court or its agents and together they went up to Jerusalem .... to the Supreme Court which occupied the chamber of hewn stone, and put the question to the judges. If the law concerning which they were all in doubt was known to the Supreme Court, ... they stated it immediately. If the members of the Supreme Court were uncertain about that specific law, they ..debated it until they eventually reached unanimous agreement or passed the measure by vote, following the majority opinion, and told all the questioners: "This is the law." ....When, however, the Supreme Court ceased to exist, religious dissension increased in Israel	(9 רמב"ם (שם) הלכה ד – כשהיה בית דין הגדול קיים לא היתה מחלוקת בישראל, אלא כל דין שנולד בו ספק לאחד מישראל שואל לבית דין שבעירו אם ידעו אמרו לו אם לאו הרי השואל עם אותו בית דין או עם שלוחיו עולין לירושלים ושואלין לבית דין שבהר הבית אם ידעו אמרו לו אם לאו הכל באין לבית דין שעל פתח העזרה, אם ידעו אמרו להן ואם לאו הכל באין ללשכת הגזית לבית דין הגדול ושואלין, אם היה הדבר שנולד בו הספק לכל, ידוע אצל בית דין הגדול בין מפי הקבלה בין מפי המדה שדנו בה אומרים מיד, אם לא היה הדבר ברור אצל בית דין הגדול דנין בו בשעתן ונושאים ונותנים בדבר עד שיסכימו כולן, או יעמדו למנין וילכו אחר הרוב ויאמרו לכל השואלים כך הלכה והולכין להן, משבטל בית דין הגדול רבתה מחלוקת בישראל זה מטמא ונותן טעם לדבריו וזה מטהר ונותן טעם לדבריו זה אוסר וזה מתיר.

10) Rashi – Deuteronomy 17:11

Right and left – Even if he tells you that right is left and left is right; and certainly if he tells you that right is right and left is left.

Nachmanides (loc cit)

Quotes Rashi and then comments: Even if **you think in your heart that they made a mistake**, and the matter is obvious to you in the same way that you are able to differentiate between your right and left [hand] – do according to their directive. Do not say: “How will I eat this prohibited fat [*chelev*] or how will I kill this innocent man?” Rather say: “Thus commanded me the Master...of all of the commandments, that I should do all of His commandments according to the instructions of those who stand before Him in the place which He chose; and on the basis of their understanding. He gave me the Torah, **even if they should err**, as in the story of Rabban Gamliel and rabbi Yehoshua.

The need for this mitzvah is exceedingly great – **since people have divergent opinions, there is the [danger] of proliferations of disagreements and of the Torah becoming many Torot!** Hence the text decisively states that we should obey the High Court, that stands before God in the place which He chose, in all that they tell us regarding the interpretation of the Torah....because He gave us the Torah to be interpreted by them, even if, **in your eyes**, they are interchanging left for right; **you should certainly assume that they are saying what is correct because the spirit of God rests upon those who serve in His Temple, and He will not abandon His pious ones; they will always be guarded from mistakes and errors.**

Rabbi Eliyahu Mizrahi (Commentary on Rashi)

..... because the spirit of G-d, may He be blessed, is always upon those who serve him; He will guard them from errors and mistakes, and **only truth will emerge from their mouths.**

Riva (loc cit)

.... And I am astonished – should one listen to a wise man who says that that which is impure is pure or that which is forbidden is permitted?! Rather this is referring to their **decrees and enactments**. For example, not blowing shofar if Rosh Hashana falls on Shabbat....

10) רש"י – דברים פרק יז

ימין ושמאל – אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, וכל שכן שאומר לך על ימין ימין ועל שמאל שמאל:

רמב"ן (שם)

אפילו אם אומר לך על ימין שהוא שמאל או על שמאל שהוא ימין, לשון רש"י. וענינו, אפילו **תחשוב בלבך שהם טועים**, והדבר פשוט בעיניך כאשר אתה יודע בין ימין לשמאלך, תעשה כמצותם, ואל תאמר איך אוכל החלב הגמור הזה או אהרוג האיש הנקי הזה, אבל תאמר כך צוה אותי האדון המצוה על המצות שאעשה בכל מצותי ככל אשר יורוני העומדים לפניו במקום אשר יבחר ועל משמעות דעתם נתן לי התורה **אפילו יטעו**, וזה כענין רבי יהושע עם ר"ג ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונו (ר"ה כה א):

והצורך במצוה הזאת גדול מאד, כי התורה נתנה לנו בכתב, וידוע הוא שלא ישתוו הדעות בכל הדברים הנוגעים, **והנה ירבו המחלוקות ותעשה התורה כמה תורות**. וחתך לנו הכתוב הדין, שנשמע לבית דין הגדול העומד לפני השם במקום אשר יבחר בכל מה שיאמרו לנו בפירוש התורה, בין שקבלו פירושו עד מפי עד ומשה מפי הגבורה, או שיאמרו כן לפי משמעות המקרא או כוונתה, כי על הדעת שלהם הוא נותן (ס"א לנו) להם התורה, אפילו **יהיה בעיניך כמחליף הימין בשמאל, וכל שכן שיש לך לחשוב שהם אומרים על ימין שהוא ימין, כי רוח השם על משרתי מקדשו ולא יעזבו את חסידי, לעולם נשמרו מן הטעות ומן המכשול....**

רבי אליהו מזרחי (שם)

ימין ושמאל ... אפילו תחשוב בלבך שהוא טועה בדין, ... עשה כמצותו, ואל תאמר איך אוכל החלב הזה, שהוא חלב גמור, והוא אומר שהוא שומן. או איך אהרוג האיש הזכאי הזה, שהוא אומר שהוא חיוב, אלא תאמר: כך צונו הנותן את התורה, שנעשה ככל אשר יורנו השופט ההוא, כי על פי דעתו של השופט ההוא נתן לנו את התורה... **כי רוח ה' יתברך ויתגדל, על משרתי מקדשו תמיד, וישמרם מן הטעות ומן המכשול, ולא יצא מפיהם כי אם האמת.**

ריב"א (שם)

... תימא וכי שומעין לחכם שאומר על טמא טהור ועל אסור מותר אלא ע"כ פתרונו על **גזרות חכמים ותקנותם** על ימין שהוא שמאל כגון תקיעת שופר שאינה דוחה שבת וכן הרבה ועל שמאל שהוא ימין כגון שניות לעריות וכן הרבה עדי"י ב"א:

Don Yitzchak Abarbanel (loc cit)

When Rashi said: Even if they say to you that right is left and left is right.... **That is according to the understanding of the questioner, but not according to the objective truth...**and such is the opinion of Nachmanides. But **Rabbenu Nissim** understands the text and the [rabbinic] interpretation **literally i.e. that the Torah is speaking about an objective mistake – that the Sanhedrin is saying that a law is “right” when truthfully it is “left”... Since the Torah is interested in minimizing the damage that can result from the proliferation of disagreements which could result in the Torah becoming many Torot, they gave the rabbis of the generation the [authority] to decide since in the overwhelming majority of instances this will be a corrective, in that their legal decisions will be just, for the errors of great Rabbis are few – certainly that is true of those who sit before God on the Sanhedrin...The Torah was not concerned about the loss in those few situations and was willing to bear it because of the “greater good”....**

Torah Temimah (Rabbi Baruch Epstein) – loc cit Note 62 - ....**Only if it appears to you thus; but if, in truth, they said that right is left, for example, that they allowed prohibited substances, then one certainly is forbidden to listen to them, as stated in the Jerusalem Talmud....**

Abarbanel (continuation from above)

.... It seems to me that the laws of the Torah are general and cannot cover every situation that comes up daily. Although the general laws are righteous and upright in their own right, it is possible that in a particular situation, they will not be upright...For example, if someone is claiming [money] truthfully but has no proof to support his claim – if we go by the general laws, his personal justice will be perverted; but if we go by his personal justice, the general laws will be perverted [which creates a conundrum], as the Rabbis noted (Bava Metzia 39): “Jerusalem was destroyed because they followed the strict law,” following the general rules and not taking into consideration the specific circumstances. **Hence it is necessary at times to judge a situation in contravention of the general rules, which would be just according to the needs of the time and place. This**

אברבנאל (שם)

ראיתי לרש"י ז"ל דרך נכון שכתב אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין ... **שהוא כפי מחשבת השואל ודעתו, לא כפי האמת בעצמו...** ואליו הסכים הרמב"ן, אבל הרב רבינו נסים קבל הכתוב כמו שהוא ימין ושמאל ודבריהם ז"ל על פי פשוטם .. **ושלא דברה תורה והחכמים ז"ל כפי מחשבת השואל, כי אם כפי אמתת הדין** שיאמרו הסנהדרין בענין הדין על זולת אמתתו שהוא ימין, בהיותו כפי האמת שמאל, ועל השמאל כפי האמת יאמרו שהוא ימין.. **שהתורה השגיחה על התקון לתקן ההפסד שהיה אפשר שיגיע בחלוף הדעות והמחלוקות ושתעשה התורה תורות רבות, ולתקן זה נתן ומסר הכרעת הדור לחכמי הדור, לפי שעל הרוב ימשך מזה תקון כשיהיה משפטם צודק כי שגיאות החכמים הגדולים מועטות וכל שכן היושבים לפני ה' בסנהדרין... לא חששה התורה להפסד ההוא המועט וראה לסבול אותו מצד התקון הכללי אשר בזה....**

תורה תמימה – דברים (יז:יא)

הערה (סב) .... רק אם נראה לך כן, אבל אם באמת אומרים על ימין שהוא שמאל כגון שמתירין את החלב ואת העריות בודאי אסור לשמוע להם, וכך מפורש בירושלמי הוריות ...

אברבנאל (המשך) – אבל הנראה בו אצלי באמתת הענין הוא שמשפטי התורות הם כוללים ואי אפשר שימצאו בהם כל הדברים המקריים הפרטיים שיקרו בכל יום, ומבואר הוא כי עם היות המשפטים הכוללים ההם צדיקים וישרים בעצמם, כבר יקרה שיבא הדבר באופן שהמשפט הכולל לא יישירחו ולא יצדק עליו, דרך משל ... שהתובע תובע דין אמת ואין לו ראיה או שפרע תוך זמן המיועד לו ואין רואה וכיוצא באלה הענינים, ואז לא ימלט אם שישפוט השופט כפי המשפט הפרטי, ויעול ויחמוס כפי המשפט הכולל, או שישפוט צדק כפי המשפט הכולל, ויעול כפי האמת הפרטי, ... וכמו שא"ר ז"ל על זה בפרק אלו מציאות (דף ל"ט) לא חרבה ירושלם אלא מפני שדנו בה דין תורה, רוצה לומר כפי האמת הכולל ולא היו מישרים אותו כפי השעה, אבל היו אומרים יקוב הדין את ההר, ויצטרך מפני זה בעם פעמים לדון הדבר כנגד המשפט הכולל הצודק כפי הזמן והמקום לא לעבור על ד"ת, כי אם מפני צורך השעה, ומפני שזה הכח והיכולת רוצה לומר להכות ולהעניש אשר לא כדת ולעבור על דברי תורה ומשפטיה אין ראוי שימסר לכל אדם, כי אם

power [to bend the rules] is not fit to be given over to anyone – only to those whom God has called upon. Therefore, God commanded that the judges in each city should always judge by the general rules and should never contravene them; however, in a situation where they are convinced that there is a need to “bend the rules” according to the needs of the time and place.... then they should go up to the Temple and ask the Sanhedrin for a decision.... And regarding this instance, the Torah said: “Do not deviate to the right or left”..... **Behold it has been explained that the statement: “They should not say that [the rabbis] have made right left and left right” – is not referring to laws which the rabbis claim to have received by tradition or to laws that they have derived based on the hermeneutical laws, whether from a subjective or objective understanding [of the questioner]. Rather it is referring to those general laws which the rabbis are contravening according to the needs of the moment.**

Kli Yakar (Rabbi Shlomo Efrayim Luntshitz) – loc cit
.... In truth, I don't see any difficulty with the [aforementioned] statement. The Rabbis have already said (Chagiga 3b): Perhaps one will say “since these declare pure and these declare impure; these prohibit and these permit; how shall I study Torah?!” Hence the Scripture says (Ecclesiastes 12:11): ‘They were given from one Shepherd’ – all of them were given by one God... In every matter that are multiple aspects of impurity and multiple aspects of purity.... If the Torah declared something pure, it is because the elements that highlight purity overshadow the elements of impurity and vice versa. Similarly, regarding permitted and prohibited.... Hence the explanation of this statement is: **If sometimes there is a temporary need to contravene the laws of the Torah because “it is a time to act for God, they have violated Your Torah” (Psalms 119:1126), then a wise man or a prophet can join to the “need of the moment to act on behalf of God” the minority opinion that was pushed aside by the majority opinion [in normal circumstances], and go according to the minority opinion, as Eliyahu the prophet did on Mt. Carmel; but where there is no minority opinion, then they can never permit even in extenuating circumstances of the moment .....**

לשרידיים אשר ה' קורא, לכן צוה יתברך שהשופטים אשר בכל עיר ועיר ישפטו משפט צדק תמיד ולא יהיה בידם לעבור בדבר על משפטי התורה הכוללים אבל כשיפלא מהם הדבר לענין המשפט שזה יהיה על הרוב כשיתברר אליהם שאינם מסכימים השרשים הכוללי' התורניים עם מה ששכלם נותן שראוי לעשות בענין ההוא שלפניהם כפי צורך השעה והמקום... שאז יעלו לבית הבחירה ושאלו את פי הסנהדרין. כי הש"י נתן בידם רשות ויכלת לישר את הנמוס התוריי ולתקנו כפי מה שיראה בעיניהם בענין החלקי ההוא, ועל זה הענין הזהיר שלא יסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל.... הנה התבאר שלא יאמרו על ימין שהוא שמאל. ועל שמאל שהוא ימין במה שיגידו הסנהדרין מה שימשכו ויקבלו בקבלתם. ולא גם כן על מה שיפרשו על פי התורה כי בזה וכיוצא בו חלילה וחלילה להם מרשע שיאמרו על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין לא כפי האמת גם לא כפי מחשבת השואל. אבל אמרו זה על מה שיגזרו הם כפי צורך השעה כי הנה זהו בערך השרשים התוריים במשפטים הכוללים לזה יקרא ימין לשמאל ושמאל לימין.

כלי יקר (שם)

... וכפי האמת אין אני רואה שום קושי בדבר כי כבר אמרו חז"ל (חגיגה ג ב) שמא יאמר אדם הואיל והללו מטהרין והללו מטמאין הללו אוסרין והללו מתירין היאך אני למד תורה מעתה תלמוד לומר ניתנו מרועה אחד (קהלת יב יא) כולן אל אחד נתנן וכו',... ביאור הדבר הוא שבכל דבר טומאה וטהרה יש כמה פנים לטהרו, וכמה פנים לטמאו, ואם התורה טהרתו הוא מפני שהצדדים המראים פני טהרה הם מרובים יותר מן הפנים המראים פני טומאה וכן להיפך, והוא הדין בדבר מותר ואסור, וכשר ופסול, ומטעם זה אמרו חז"ל (סנהדרין יז א) שאין ממנין לסנהדרין עד שיודע לטהר השרץ מן התורה, וטעמו של דבר שאם לפעמים צריכין להוראת שעה לפסוק נגד התורה משום עת לעשות לה' הפרו תורתך (תהלים קיט קכו), אז יכול החכם או הנביא לצרף לסברת עת לעשות לה' אותן מיעוט סברות שכבר נדחו מחמת הרוב ולילך אחר המיעוט כהוראת אליהו בהר הכרמל, אבל אם אין החכם או הנביא יודע שום סברא אל ההיפך אז לעולם לא יטהרו אפילו בהוראת שעה... וזה דרך נכון מאד:

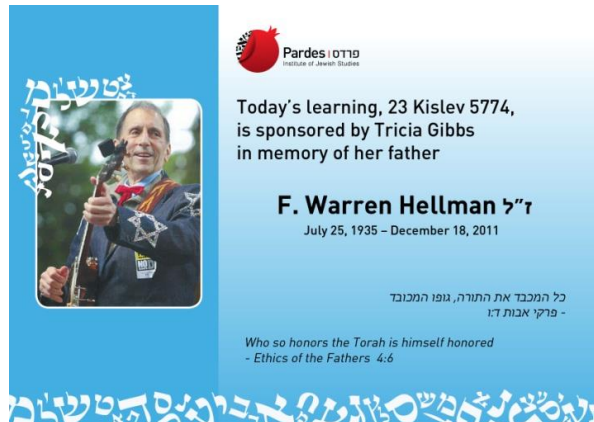
MEIR SCHWEIGER teaches Chumash, Parshat HaShavua, Mishna, Talmud, Halakha, Siddur and Interpersonal Relations at Pardes. Meir came on aliya in 1972 from “the Bronx”, NY, immediately after graduating from City College in New York with a B.A. in Mathematics and Physics. He did his advanced Jewish Studies at Yeshiva University, Yeshivat Kerem B’Yavneh and Yeshivat Har Etzion, receiving ordination from Rabbi Zalman Nehemiah Goldberg of Jerusalem. He received his M.Ed in Teaching Bible from the Herzog College in Gush Etzion.

Before coming to Pardes, Meir taught Talmud and Bible at the Shapell College of Jewish Studies. Over the years, he has also taught at a number of other institutions in Jerusalem, including Michlala, Nishmat and Beit Midrash L’torah. Since 1977, he has been a full-time faculty member at Pardes and has taught more hours and classes than anyone else on the staff. In addition to teaching, Meir has been responsible for the “affective” side of Pardes, coordinating and supervising tefillot (prayer), tiyulim (hikes), shabbatonim, and pre-holiday yemei iyun (full-day study programs). His official title is Mashgiach Ruhani (Director of Religious Life), which reflects the impact he has had on the personal and spiritual growth of many of our students. For 10 years, Meir has been the Director of the Pardes Fellows’ Program, for returning, 2nd year students, and he was been the Educational Director of the Executive Learning Seminar for the past 15 years. Meir has over 225 “parsha” podcasts online.

✉ meirs@pardes.org.il

THE PARDES INSTITUTE OF JEWISH STUDIES is an open, co-ed and non-denominational learning community, based in Jerusalem and with programs worldwide. Pardes offers a variety of short- and long-term learning opportunities, including a Year program, Educators programs, summer programs and events throughout the year. For more information see www.pardes.org.il.

SPONSOR A DAY OF LEARNING AT PARDES
Remember. Honor. Celebrate.

Pardes offers individuals the opportunity to sponsor the learning that takes place in our Beit Midrash to remember, honor or celebrate any occasion. When a Day of Learning is sponsored, a personalized sign is featured in the Pardes Beit Midrash, the Dean of Students makes an announcement to the student body, and the occasion is also shared online with our friends worldwide. In addition, we invite the sponsor to say a few words to our students in person or provide Pardes with a written tribute to be read aloud. **To sponsor a day of learning please contact jackief@pardes.org.il**